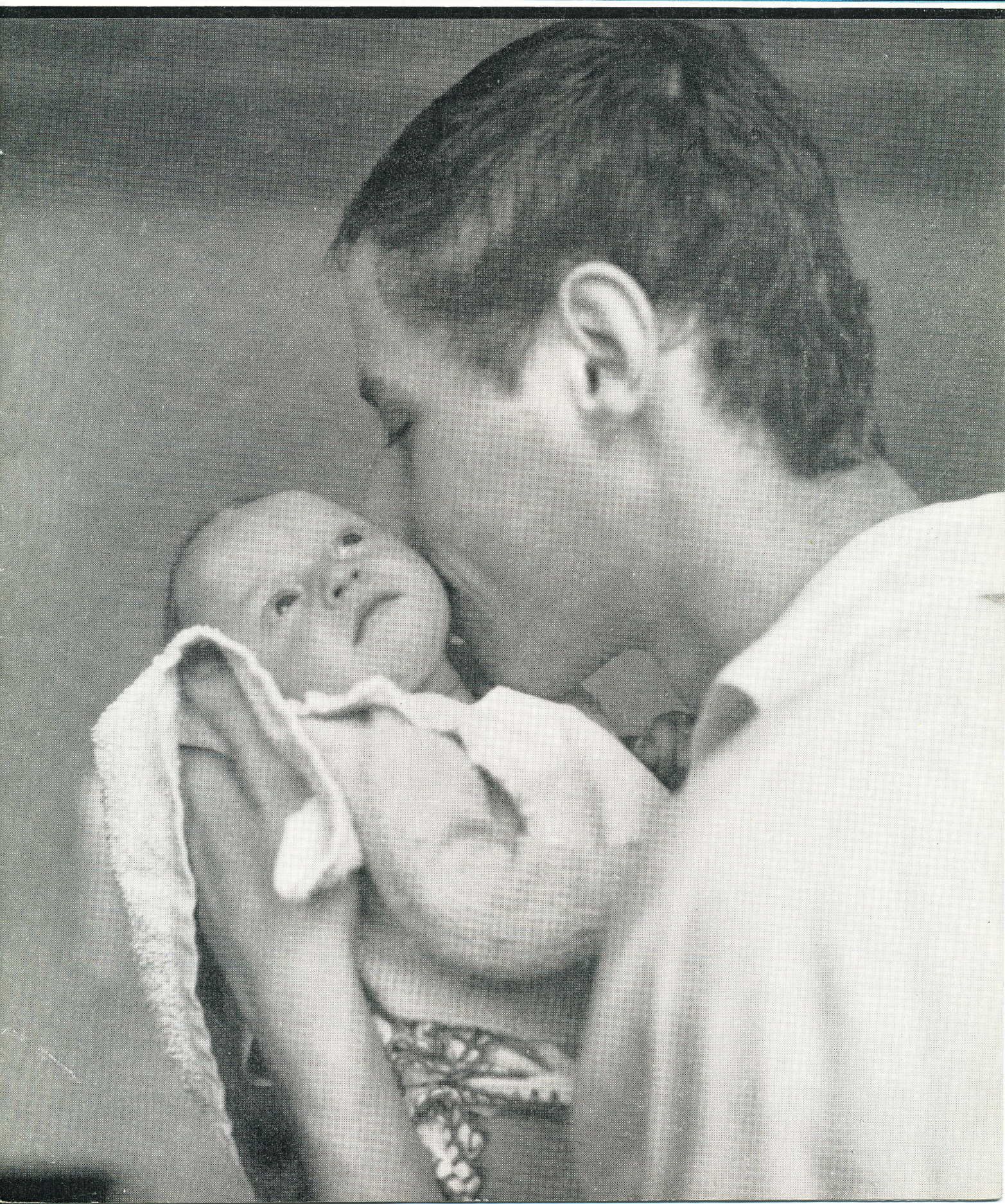

Nr 7 1965

Årgång 17

Pris 1:-

vi kvinnor

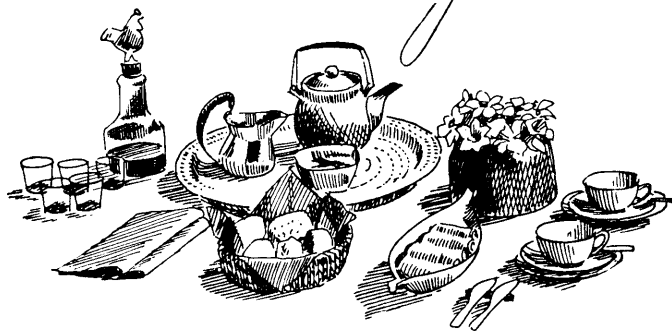

smak och fakta avgjorde!

En skribent som sysslar med konsumentfrågor finner det alltid tilltalande, när en produkt deklarerar väsentliga fakta om sig själv. Det gör Tre Ess Lyx redan på paketet, som bl.a. informerar om näringsvärde, vitamin- och kalorihalt och förvaringstemperatur. På paketet återfinns också fabrikantens datummärkning i lättfattlig kod, som innebär en värdefull färskhetsgaranti.

Den behagliga, friska smaken, den goda bryningsförmågan, de utmärkta bakningsresultaten — allt samverkar till att jag finner vegetabiliska Tre Ess Lyx väl fylla de funktioner jag kräver av ett bra matfett. Varför inte smaka själv!

Elin Kugelberg

Varje Tre Ess Lyx-paket är märkt med en kod, så att detaljisten lätt kan se när innehållet är tillverkat.

Detta står på paketet

Högsta näringsvärde — Kalorihalt: 7.700 kal/kg — Fetthalt: 82% — Endast vegetabiliskt fett — Vitaminer: Vitamin A 30.000 IE (Internationella Enheter) per kg — Vitamin D 1.500 IE per kg — Lika mycket vitaminer året om — Lämplig förvaringstemperatur: +6 till +10°C — Bästa bredbarhet vid +15 till +20°C.

Näringsvärde

Tre Ess Lyx har högsta näringsvärde. Viktigt är att siffrorna för kalorihalten och fetthalten är desamma som hos alla andra fasta matfett. Vitaminhalten i Tre Ess Lyx är mycket hög och lika året om.

Vegetabiliskt

Vid framställningen av Tre Ess Lyx användes endast de finaste råvaror, och fettet är uteslutande vegetabiliskt — från växtriket.

Förvaringstemperaturen

Kylskåpet är idealiskt för Tre Ess Lyx, som har lämpligaste förvaringstemperatur mellan +6 och +10°C.

Bredningen

Tre Ess Lyx går lätt att breda och är lika smidigt året om; konsistensen anpassas nämligen efter årstiderna. Bästa bredbarhet vid +15 till +20°C.

-- smaken som segrat

att vara eller icke vara...

Debatten om kvinnoorganisationernas vara eller icke vara fortsätter. Det är en gammal debatt. Socialdemokratiska kvinnoförbundets ordförande, Lisa Mattson, erinrade nyligen om att kvinnoorganisationernas existensberättigande började ifrågasättas redan 1909. Ämnet är alltså aktuellt.

Ingen har väl hävdat att kvinnoförbunden är betydelselösa. Om någon skulle anse det tror vi att folk med så originella meningar kan lämnas utanför debatten tills vidare. Vad debatten går om är att de kvinnor som verkar i de olika kvinnoförbunden skulle snabbare och effektivare främja de ståndpunkter de företräder om de enbart vore verksamma i de organisationer där män och kvinnor arbetar gemensamt. Argumentet verkar bestickande. Men vid en närmare eftertanke visar det sig att det inte håller. Den undersökning som socialdemokratiska kvinnoförbundet gjort om vilka kvinnor det är som har förtroendeuppdrag i det offentliga livet visar att det genomgående är medlemmar i kvinnoklubbarna. Vi är inte överraskade över undersökningens resultat. Det stämmer ganska gott med vad vi hela tiden ansett sannolikt. Det måste vara svårt för exempelvis ett parti att låta sig representeras av kvinnor som inte kommit fram till klara ståndpunkter i så viktiga samhällsfrågor som jämlikheten mellan könen. Jämlikhetsfrågorna det är inte frågor som kan stoppas in i ett särskilt fack vid sidan av andra eftersom den principiella synen på dessa frågor också färgar av sig på bedömningen av exempelvis bostadsfrågan, arbetsmarknadsfrågorna, utbildningen, den samhälleliga servicen etc. Det bör kanske

i det här sammanhanget också sägas att en manlig politiker som inte förstått jämlikhetskravets reella innehåll skall en vacker dag – vi hoppas mycket snart – upptäcka sitt svåra handikapp i det politiska arbetet.

Låt oss slå fast: Kvinnorna har under lång tid ställts utanför demokratin och så sker ännu på viktiga områden. Kvinnoorganisationerna spelar en stor roll när det gäller att göra slut på diskrimineringen och göra alla lika delaktiga i demokratin. Detta gäller mer eller mindre alla kvinnoförbund, även om det, när det gäller de partipolitiska kvinnoförbunden, kan finnas en del ställningstaganden som förefaller mycket inkonsekventa, men som kan ha sin förklaring i partitaktik och partiloyalitet.

Låt oss återigen slå fast vad vi redan tidigare framhållit i denna debatt: Kvinnoförbunden är inte några konstlade skapelser utan rörelser som framsprungit under samhällsutvecklingens gång som uttryck för sociala, ekonomiska och kulturella behov och intressen. Huvudparten av kvinnoorganisationerna företräder alltså dessa behov och intressen och de har sitt existensberättigande fram till den dag då samhället tillgodoser dem. Generellt sett betraktar vi kvinnoorganisationerna som brukbara vapen i kampen för att vidga och fördjupa demokratin.

I ett radioprogram i våras förekom en debatt under rubriken "Kvinnosaksmän". Deltagande var Gunnar Fredriksson, Gabriel Romanus, Dick Urban Vestbro och Björn Beckman med Eva Moberg som debattledare. Ur den uppfriskande debatten vill vi

bringa i erinran en viktig frågeställning: Det finns en antifeminism, som kan vara medveten eller omedveten, och som i båda fallen utgör ett hinder för strävandena till jämlikhet. Med antifeminism menar vi bl.a. allt som bidrar till en fixering av kvinnans nuvarande roller. Antifeminismen är en traditionell, efterbliven kärlborgerlig uppfattning. Säkert spelar den inte så liten roll i debatten om kvinnoorganisationernas vara eller inte vara. Vi bortser inte ifrån att en del av dem som anser att kvinnoförbunden inte längre är ändamålsenliga besjålas av ärligt uppsåt och tror att kvinnoförbundens existens konserverar könsrollsfordelningen. Icke desto mindre har dessa fel. Kvinnoorganisationens främsta uppgift är att verka för en utjämning av könsrollerna. I den här debatten har också framträtt en och annan kvinna som själv känt sig så emanciperad att hon trott att kvinnoemancipationen överhuvud taget är ett avslutat kapitel. Om detta behöver väl endast sägas att en sådan attityd är ylig, högfärdig och struntförnäm.

Kvinnoorganisationerna behövs! De bör bli djärvare och aktivare! Deras betydelse måste bedömas inte närmast ur synpunkten om hur stora de är utan utifrån vad de uträttar. Uppgifter fattas sannerligen inte. Det gäller att dra med stora, ännu passiva kvinnogrupper till aktivitet för en löne- och arbetsmarknadspolitik fri från diskriminering; en bostads- och miljöpolitik som är familjevänlig; en utbildnings- och skolpolitik som gör slut på gammalt könsrollstänkande; en aktiv fredspolitik med ökat bistånd till U-länderna och andra bidrag till avspänning och fred. **Birgit Jansson**

ÄR SKOLAN OBJEKTIV?

eller fostrar den till fördomar?

Storstockholmsdistriktet startade sin höstverksamhet med en stor estraddebatt om skolan. Teknolog Jacob Palme inledde och i övrigt deltog docent Joachim Israel, fil. kand Ingrid Fredriksson, redaktör Claes Nordeen samt socionom Märta Westrell.

Distriktsordföranden Herta Fischer erinrade i sitt hälsningstal om de ganska diffusa begrepp många skolungdomar har om den historiska verklighet som inte ligger särskilt långt tillbaka i tiden och som satte så djupa spår i hela Europa. Och mot bakgrunden av en undersökning som gjorts av en rad historieböcker ställdes frågan om skolan verkligen är objektiv eller om den fostrar till fördomar?

OBJEKTIV – PA VILKET SATT?

JACOB PALME: I läroböckerna finner man diskutabla omdömen, till exempel om MRA, homosexualiteten och annat. Men hur ska skolan uppfylla kravet på objektivitet i kontroversiella frågor?

Jag kan nämna fyra olika möjligheter. Skolan kan helt enkelt hoppa över de kontroversiella frågorna. Den kan försöka framföra något slags kompromissåikt. Den kan också tala om att det finns olika åsikter och att vissa människor hyser en åsikt och andra har en annan. Slutligen kan skolan också göra så att den propagerar för en bestämd åsikt. (Alla de här alternativen förekommer i skolan.)

Ser man på skolan för 5–10 år sedan, så måste den då antingen kompromissa eller hoppa över de kontroversiella frågorna. Att förklara att man antingen tyckte så eller så, det förekom inte i läroplanen. Varför? Antagligen var man rädd för att förlora auktoriteten bland eleverna. Gymnasieutredningen har i sitt betänkande tagit avstånd från den gamla skolan och menar att undervisningen ska vara objektiv. Fakta och värderingar ska redovisas så allsidigt som möjligt. Eleverna får själva ta ställning. Detta är något alldeles nytt.

Därmed vill man att eleverna ska bli mer toleranta och skaffa sig större förståelse för andras åsikter, även när de bildar sig egna åsikter. Ett annat skäl är att eleverna ska bli mottagliga för förändringarna i samhället. Åsikterna förändras snabbt och skiftar från grupp till grupp. Förstår man det är man också beredd på att förhållandena förändras sig. Denna beredskap blir mycket värdefull i framtiden.

Men detta gäller gymnasiet. Tar man utredningen om fackskolan exempelvis, så är den varken så radikal eller fördomsfri. Här föreläs t.ex. att religionskunskap och sexualundervisning ska meddelas i samma ämne, en rent vansinnig uppfattning. Det blir ju de gamla kristendomsläraerna som tar hand om det ämnet. Och i grundskolan ska morgonsamlingarna med karaktär av religiösa andaktsstunder bestå.

Problemet med att genomföra den stora reformen är att de som ska göra det är de gamla lärarna som själva uppfostrats efter det gamla systemet. Det illustreras av en utredning som SECO gjort. Eleverna i landets alla skolor utfrågades om vad de läst i skolan. Detta jämfördes sedan med den nya kursplanen. Resultatet blev ganska skrämmande. Lärarna försummar i stor utsträckning nutidshistoria och samhällslära, modern litteratur och främmande religioner.

Lärarna måste få en utbildning enligt de nya riktlinjerna. Annars blir allt vid det gamla, hur bra det än låter i betänkanden och kursplaner.

Några illustrationer på bristande objektivitet: I könsrollsfrå-

gorna hävdas äldre åsikter om att vissa uppgifter är förelagda ett visst kön. Kristendomsundervisningen bedrivs ännu som propaganda. I sexualundervisningen gäller fortfarande skolöverstyrelsens gamla, föräldrade handledning som kritiserats i flera år. Det är skrämselpropaganda för att hindra eleverna från sexuella förbindelser.

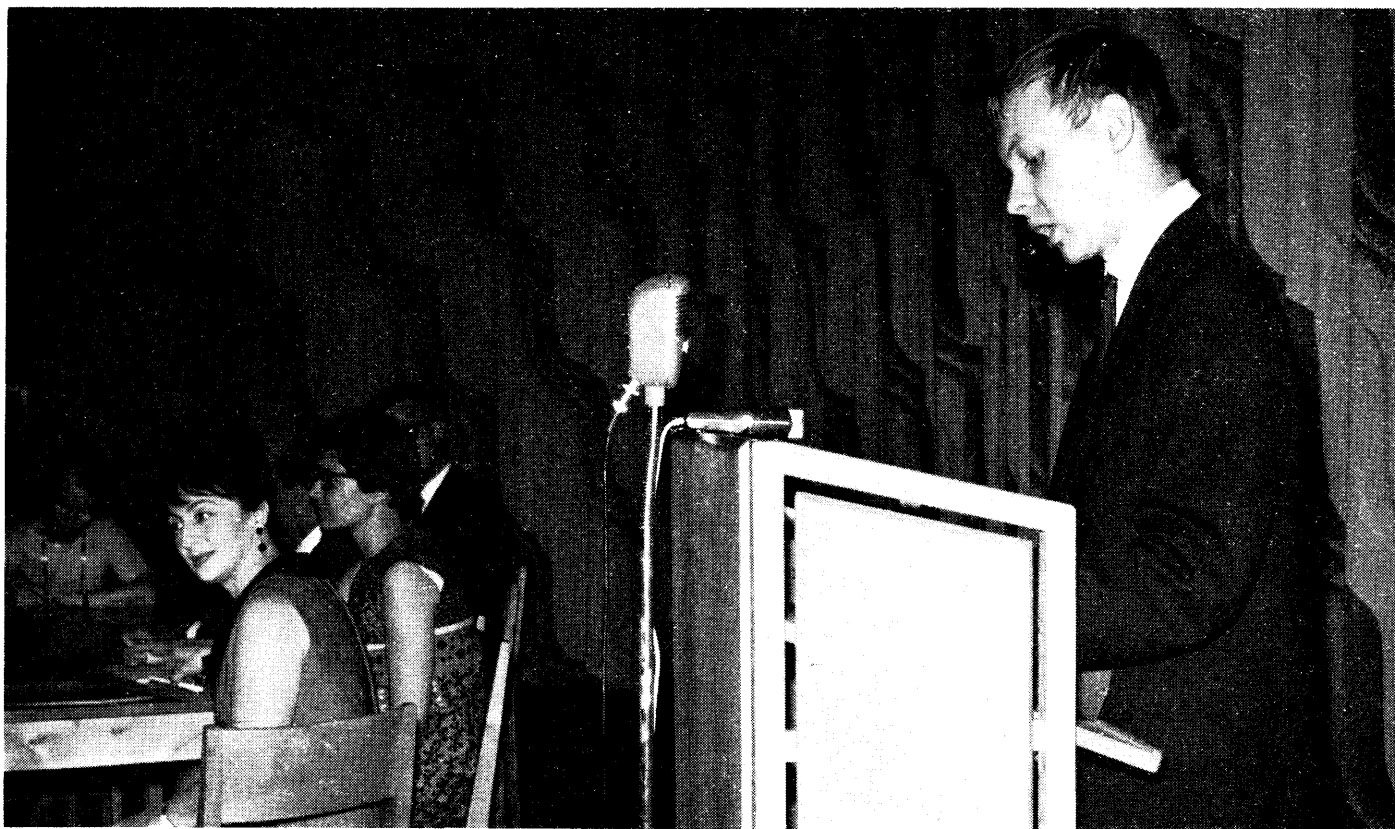
När det gäller sexualundervisningen finns det flera olika skäl till kritik. Typiskt är att gymnasieutredningen, som ju i alla fall är radikal, blott nämner sexualmoralen en enda gång och då under rubriken "kristen sexualmoral". Finns det ingen annan sexualmoral än den kristna? Det gäller att inte framföra någon speciell uppfattning, eftersom det finns oerhört många skiftande uppfattningar. Det finns också risk för att det blir en motsättning mellan elevernas moral och den som skolan propagerar för. Moralerna blir alltså förljugen, eftersom den inte tillämpas i verkligheten. En annan fråga är skolan som rättssamhälle. När eleverna först kommer till skolan, är det första gången de får kontakt med en stor och anonym myndighet och med samhället, som de har mycket vaga föreställningar om. Om skolsamhället är odemokratiskt och auktoritärt, påbjuder utgångsförbud, förbjuder politiska möten, bestraffar sexuella förbindelser och så vidare — hur blir då elevernas inställning till samhället? Om skolan har ett rättskipnings-system, som inte ger eleverna rätt att själva medverka, så får eleverna en känsla av orättvisa — skolsamhället är emot oss. Blir däremot skolan uppbyggd på förståelse för elevernas rättssäkerhet, så blir eleverna också mer positiva, till skolan och till samhället. Också här kommer något nytt med de disciplinnämnder, som SECO föreslog för några år sedan och nu tagits upp av gymnasieutredningen. SECO kommer att satsa stort på kursverksamhet för att vidga elevernas kunskaper för denna uppgift.

ATT TA STÄLLNING

INGRID FREDRIKSSON: Skolan ska inte vara objektiv ifråga om man ska ha demokratiska värderingar eller inte. I läroplanen heter det t.ex.: skolans sociala fostran ska grundlägga och vidareutveckla sådana egenskaper hos eleverna, som i en tid av stark utveckling bär upp och stärker demokratins principer om tolerans, samverkan och likaberättigande mellan kön, nationer och folkgrupper.

Skolan har alltså till uppgift att påverka. Ibland måste det emellertid bli konflikt mellan skolans värderingar och föräldrarnas. Om det säger läroplanen att det är av största betydelse att kunna överbrygga de olikheter i uppfostningsnormer som finns mellan hem och skola.

Men hur ska det gå till? Föräldrar som är nazister eller tillhör någon annan ytterlighetsriktning, som ogillar demokratin, måste ju tycka att det är bristande objektivitet från skolans sida att pro-

Från estraddebatten i Hagalundsskolan: Jacob Palme i talarstolen, vid bordet närmast kameran Herta Fischer och Ingrid Fredriksson.

pagera för demokratin och kanske inte gå in på de invändningar mot den, som finns. Ändå anser jag att skolan måste ta ställning i denna fråga.

Likaså anser jag det riktigt att ta ställning i rasfrågan. Om man ser på kursplanerna och läroböckerna, har rasfrågan fått alldeles för litet plats för att skolan ska ha någon möjlighet att förverkliga läroplanens intentioner. Den som nu går igenom grundskolan får en mycket dålig beredskap att möta den invandringsvåg av människor med en annan hudfärg eller att hamna i ett land med ras-motsättningar. Det är en mycket allvarlig politisk fråga, som här kan leda till svåra spänningar. Jag tror att vi med ökad invandring av utländsk arbetskraft kommer att få uppleva att svenskarna är minst lika fördomsfulla som många engelsmän visat sig vara.

Med beredskap mot rasfördomar menar jag, att det inte räcker att deklarera att människor ska ha samma rättigheter oavsett ras. Man måste också känna till de sociala mekanismer, som gör att människor med olika hudfärg — trots att de har samma biologiska möjligheter när de föds — kan komma att uppvisa genomsnittligt olika gruppbetende genom samhällets påverkan. Exempelvis: en svensk som kommer till Kongo kan ju tycka att de svarta uppför sig precis så som han fått lära sig att det är fördomsfullt att tycka. Han kommer då hem som övertygad rasist för att han inte lärt sig förstå den sociala miljöns betydelse för mänskligt beteende. Det är det som barnen måste lära sig i skolan. För mycket små barn är fakta i rasfrågan givetvis för komplicerade att förklara — då får man istället ta till andra, suggestiva metoder.

Läroplanen talar också om likaberättigande mellan könen och det är en fråga, där många svenskar har en odemokratisk inställning. Skulle skolan börja att propagera för jämlikhet mellan könen, så skulle nog många föräldrar reagera mot det.

Sen finns det olika uttolkningar av begreppet likaberättigande. Vissa människor skulle vilja tolka det som "lika men olika". Det vill säga: mannen har sin roll som yrkesarbetande försörjare och kvinnan sin som husmor och barnuppfostrare, och båda roller har lika mycket värde. Detta resonemang återfinns i läroböckerna. De visar en man vid en maskin och kvinnan vid en spis. Och så säger man att båda arbetena är lika mycket värda.

Det är självklart att detta inte är det slags likaberättigande, som läroplanen talar om, utan att män och kvinnor bör ha samma rättigheter och skyldigheter både inom familjen och på arbetsmarknaden. Det framgår av kursplanen, att pojkar och flickor ska ha samma undervisning i slöjd, hemkunskap, matlagning osv. Ifråga om slöjden så bojkottar visserligen många skolor läroplanens intentioner i praktiken genom att dela upp barnen efter kön på mellanstadiet och låta flickorna få mer textilslöjd och pojkar

Joachim Israel: Vad skolan ska lära ungdomen är att vara kritisk, att inte acceptera vad som helst. Var kritisk, ta inget för givet, använd ditt huvud.

Ingrid Fredriksson: Det finns massor av fakta i könsrollsfrågan som kan påverka attityder och undanröja missuppfattningar. Men dessa fakta undervisar skolan inte om.

konstnärer i solidaritet med Vietnams folk

I Stockholm har under några veckor pågått en alldeles unik konstutställning arrangerad av Arbetsgruppen för stöd åt Sydvietnams Nationella Befrielsefront. Hela behållningen av försäljningen, liksom av den insamling som bedrevs jämsides med utställningen går oavkortad till Befrielsefronten.

Det ligger utanför vår kompetens att göra en sakkunnig bedömning av de samlade konstverken, men vår tidning vill gärna uttala sin stora uppskattning av initiativet som sådant och av de deltagande konstnärernas och författarnas klara ställningstaganden och fina solidaritet med det sydvietnamesiska folkets befrielsekamp.

Vad man så här efteråt särskilt minns är bl. a. Helga Henschens kollektion av skulpturer där "De hungrande" och "De övergivna" hade en klar appell till besökaren. Siri Derkert — naturligtvis — som var representerad med en av skisserna till sina "fredsristningar" i Östermalms T-banestation. Staffan Hallströms Affisch, som kunde (och alltså kan) köpas för 15 kronor var i sina dunkla färger med inslag av orange ett allvarligt memento. På avdelningen för fotografier och grafik fäste vi oss särskilt för ett grafiskt blad av Linnea Andersson. Här fanns också ett bidrag av Ann Margret Dahlquist-Ljungberg som hade klar anknytning till hennes uppmärksammade debattinlägg i våras i Dagens Nyheter om vår förmåga till engagemang. Hennes "Brev till Excellensen eller Historien om den svenska katten Mustafa" var ett välriktat slag mot dem som är mer eller mindre oförmögna till engagemang som går utöver den egna mycket trånga kretsen. Brevet handlar som sagt om den svenska katten Mustafa. Vi citerar ett par avsnitt:

Herr Statsminister jag anklagar er för mord

på min älskade katt Mustafa.

Jag lät skjuta honom förra hösten

Men nu vet jag att han var helt utan skuld

till sommarens tomma fågelbord,

tommare och tommare och tommare

(var är "boffan", "Ossian" och "Ärlan Erlander")

och alla som kvittrande kom när jag ropade?

Och vem gjorde rapphönans 10 ägg sterila?

Och vem ska förklara för våra barnbarn att —

Eftersom jag inte kan anklaga er för misstro mot Lyndon Johnsons politik

som förgiftar mänskligheten

eller för uttalad misstro mot andra regimer vilka brukar och missbrukar allt slags gift

allt slags våld och tortyr

eller ens misstror sanningen

av vårt välstånd ekonomiska experters kalkyler balansar.

Så anklagar jag er för misstro mot och mord

på min älskade katt Mustafa

och detta är inget smånäpet skämt

*utan svenskt bittert allvar
Jag anklagar Er mig oss.*

På brevet till Excellensen följde en våldsam aktivitet. Excellensens egen handsekreterare, med uppvaktning från pressen inställde sig personligen med rosor i hand — Ty, man hade just beslutat att utnämna katten Mustafa och hans tragiska öde till "veckans avledningsmanöver". Det blev intervjuer i TV, mycket skrivande i pressen, en tecknare skapade i hast en serie där katten Mustafa i pratbubblor berättade om hur fint han hade det i sin katthimmel. — Och allt detta med barnens gråt i fjärran...

*(och dock under tiden
ja under tiden
hela tiden
barnens övergivna skrik i fjärran
de svältandes övergivna skrik
kriget
boforskanonerna
pengarnas rassel
och våra
undanflykter...
undanflykter.*

Kritiken mot regeringen tycker vi nog skjuter en aning över målet. Även om mera kunde göras från det hållet, så är dock våra regeringsrepresentanter ganska ensamma om att ha åstadkommit oro i amerikanska UD, om man jämför med andra regeringar i västeuropa.

Vietnamutställningen flyttas efter hand till en rad andra städer i landet, bl. a. Göteborg, Uppsala, Örebro och Sundsvall. Vi hoppas att Vi kvinnors läsare ska passa på att se den. Den är verkligen mycket sevärd.

BJa

forcera insamlingen — det är nu hjälpen behövs

Kriget i Vietnam rasar vidare. USA ökar sina truppsändningar. Terrorbombningen av fredliga byar fortsätter. Varje dag drabbas oskyldiga människor om omätliga lidanden. Det är så litet vi förmår göra i förhållande till det enorma behov av hjälp som finns. Men låt oss vara överens om att det vi *kan* göra, det ska vi göra *nu*. I våra ständigt återkommande redovisningar av in-
flutna medel till SKV:s insamlingsaktion finns åtskilliga SKV-avdelningar som gjort en utomordentligt fin insats. Insända listor vittnar om ett träget arbete och om en storstilad solidaritet. Men — nu väntar vi på er alla andra som ännu inte redovisat. Vi vet att flera avdelningar är i full gång och gärna vill "göra färdigt" innan de redovisar. Till er riktar vi denna gång uppmaningen: *Delredovisa — det är nu pengarna behövs!*

Transport 6.822: 93

<i>Avesta SKV-avdelning</i>	100: —
<i>Luleå SKV-avdelning</i>	129: 35
<i>Lund SKV-avdelning</i>	32: —
<i>Munksund-Piteå SKV-avd.</i> ..	50: —
<i>Vetlanda SKV-avdelning</i> ..	25: —
<i>Ljungby SKV-avdelning</i> ...	23: —
<i>Ambjörby SKV-avdelning</i> ..	50: —
<i>Köping SKV-avdelning</i> ...	130: —
<i>Hallstahammar SKV-avdeln.</i>	60: —
<i>Bjurslätt SKV-avdelning</i> ..	54: 50
<i>Partille SKV-avdelning</i>	198: —
<i>Halmstad SKV-avdelning</i> ..	50: —
<i>Sollentuna SKV-avdelning</i> ..	85: —
<i>Alice Hansson, Hägersten</i> ..	10: —
<i>Maj o. Hans Lundmark, Kiruna</i>	20: —
<i>Ina Bergsten, Bromma</i>	25: —
<i>Svenska Byggnadsarbetareförb. avd. 193, Uppsala</i> ..	300: —

Kronor 8.164: 78

SVENSKA VIETNAMKOMMITTÉN:

FÖR FRED I VIETNAM

En allt starkare opinion för fred i Vietnam växer fram överallt i världen. Humanitära aktioner har igångsatts i många länder och Vietnamkommittéer bildats till stöd för de krafter som önskar göra slut på det meningslösa lidandet och dödandet.

Svenska Vietnamkommittén bildades den 19 augusti 1965 av personer som reagerat mot USA:s militära intervention — med kränkning av 1954 års Genèveavtal, napalmbombningar av byar och städer, förstöring av bevakningsanläggningar i syfte att åstadkomma hungersnöd, nyttjande av stridsgas osv. Vi känner fruktan för konflik-
tens fortsatta utvidgning och riskerna för ett världskrig. Vi vänder oss emot de metoder som USA tillämpat, så mycket mer graverande som USA anser sig företräda ideal som frihet, människovärde, humanitet och demokrati. Också vi i Sverige blir medansvariga om vi stillatigande äser hur ett folk hotas av utrotning i dessa ideals namn. Genom att förbli passiva ger vi in-

tryck av att solidarisera oss med denna behandling av Vietnams folk.

Vietnamkommittén har med tillfredsställelse hälsat att uttalanden för fred i Vietnam gjorts av utrikesministern och av statsrådet Palme och att statsministern anslutit sig till dessa.

Vi vill verka för att ytterligare bredda den opinion som stöder vår regerings önskan att få till stånd fred på Genèveavtalets grundval, i första hand genom förhandlingar mellan USA och Nationella befrielsefronten i Sydvietnam.

Vietnamkommittén stöder all humanitär hjälpverksamhet till förmån för offren för aggressionen i Vietnam. Det är kommitténs förhoppning att svenska staten ska vidta åtgärder för humanitär hjälp samt förbereda medverkan i återuppbyggnadsarbetet efter kriget. Vi kräver att Sverige erkänner Demokratiska republiken Vietnam (Nordvietnam).

namninsamling för fred i Vietnam

På initiativ av Kampanjen mot atomvapen genomförs f.n. en landsomfattande namninsamlingskampanj. Namnlistorna vidarebefordras av KMA till USA-ambassaden.

"Vi konstaterar att USA genom det meningslösa och barbariska kriget i Vietnam hotar världens fred", heter det i texten på listorna. "Förhandlingar mellan berörda parter — i första hand mellan USA och den nationella befrielsefronten (FNL) — måste snarast inledas. Det måste bli slut på kriget i Vietnam. Eljest riskerar konflikten att utvidga sig till en världsbrand.

Undertecknade ansluter sig till kravet på fred och frihet för Vietnam. Vi kräver att bombningarna av Nordvietnam omedelbart upphör. Vi kräver att de amerikanska trupperna skall lämna Vietnam".

De som önskar göra en insats i detta arbete kan rekvirera listor hos Kampanjen mot Atomvapen, Box 5138, Stockholm 5.

har vi råd med våra könsroller?

Den 22—24 september genomfördes på Biskops-Arnö, med Föreningen Nordens Institut som arrangör, ett nordiskt seminarium kring temat Könsroller och demokrati. Där deltog forskare och politiker från Norge, Danmark, Finland och Sverige. Seminariet ingick som ett led i en serie nordiska överläggningar om Nordisk demokrati i dag.

LO-ekonomen Per Holmberg redogjorde för de ekonomiska och sociala följdverkningsarna av rådande könsrollsfixering. Docenten Elina Haavio-Manilla gav en statistisk översikt över de finska kvinnornas deltagande i det sociala och politiska livet. Fil. lic. Rita Liljeström redovisade en sociologisk undersökning av de 10 mest lästa pojck- respektive flickböckerna och gav en utomordentligt intressant redogörelse för massmedias funktion och roll i förbindelse med könsrollerna. Forskningsledare Joh. N. Noordhoek informerade om en stort upplagd sociologisk undersökning bland 3.000 danska kvinnor rörande omfattningen av gifta kvinnors förvärsarbete och dess återverkan på familjen. Forskningsledare Harriet Holter föreläste på temat "Könsroller: tendenser i nutiden och framtiden". Seminariet avslutades med en sammanfattande diskussion om demokratiska konsekvenser och politiska möjligheter.

Vi ska i detta sammanhang i huvudsak uppehålla oss vid de slutsatser som drogs av Per Holmberg i hans föreläsning om de ekonomiska och sociala konsekvenserna av nu rådande könsroller.

Att det kostar samhället och den enskilde individen en hel del att vi håller oss med specifika könsroller anade man. Men att kostnaderna var så stora att ett avskaffande av nu rådande könsrollsfixering, med allt vad därtill hör, skulle kunna leda till en fördubbling av vår nuvarande materiella levnadsstandard var en häpnadsväckande upptäckt. Till detta kommer så vad som inte kan mätas i kalla siffror — de vinster som kan ernås i socialt och mentalt avseende.

De beräkningar som ledde fram till de rent siffermässiga slutsatserna grundade Per Holmberg på följande: Vi har f. n. c:a 5 miljoner invånare i åldrarna 15 till 65 år. Dra ifrån alla som studerar på heltid, som gör militärtjänst, som är sjuka eller invaliderade. Räkna ytterligare bort c:a 550.000 personer som beräknas vara bundna i hemmet av vård av egna småbarn. Kvar blir då 4,1 miljoner som utgör den potentiella

arbetskraften i vårt land. C:a 3,3 miljoner av dessa står f. n. i produktivt arbete och vi skulle således ha c:a 800.000 vuxna icke yrkesverksamma. 100.000 av dem beräknas vara män och c:a 700.000 kvinnor.

Om dessa 800.000 kunde beredas sysselsättning på arbetsmarknaden och om vi samtidigt upphävde alla former av nu existerande diskriminering av den kvinnliga arbetskraften, skulle detta tillsammans leda till en 60-procentig ökning av genomsnittliga reala hushållsinkomster och därmed också av nationalinkomst och nationalprodukt. Om man härtill lägger vad som kunde vinnas om vi genom en utjämning av könsrollerna fick en vettigare arbetsfördelning i arbetslivet och kunde tillgodogöra oss de stordriftsfördelar som en avlastning av betungande hushållsgöromål på samhällseliga serviceorgan skulle innebära, så skulle levnadsstandarden ytterligare höjas. Och om vi därtill upphörde med all ekonomisk inriktning av produktiva resurser och kunde komma tillrätta med en stor del av de sociala missanpassningar som har sin rot i rådande könsroller, skulle slutfacit bli en fördubblad materiell levnadsstandard.

Det är alltså dags att på allvar ställa frågan om vi verkligen har råd att hålla oss med könsroller i fortsättningen.

Till de sociala verkningarna av rådande könsroller räknade Per Holmberg bl. a. in följande: att äktenskapet alltjämt spelar en avsevärd roll som försörjningsinrättning, att kvinnorna på grund av könsrollerna blir mer konservativa till sin läggning än männen och blir mindre inställda på förändringar och att detta i sin tur inverkar konserverande på klassklyftorna i samhället. Vidare påvisades det uppenbara sambandet mellan könsrollerna och de avvikelser och missanpassningssymptom som är särskilt framträdande bland männen — större alkoholmissbruk, brottslighet etc.

Könsrollerna sätter också sina tydliga spår i vår social- och skattelagstiftning där hela socialförsäkringen är uppbyggd på den s. k. huvudförsörjarprincipen och där sambeskattningsystemet kan sägas vara det i vår lagstiftning som tydligast återspeglar könsrollstänkandet. Det råder också inom socialförsäkringen en viss diskriminering av männen: vi har änkepensioner men inga änklingspensioner. En hemmafru får åtminstone 5 kronor om dagen i sjukpenning, men en hemmanan får ingenting.

Ett annat avsnitt av de sociala följdverkningsarna är "änkproblemet" — det faktum

att vi har en så stor disproportion mellan antalet änkor och änklings. De förra uppgår till c:a 300.000 och de senare till 100.000. Det är en direkt följd av rådande könsroller och har att göra med de ålderskillnader som anses böra förekomma i äktenskapen. Dvs. att mannen även i åldersmässigt bör ha ett övertag över kvinnan. Genomsnittligt är männen 3 år äldre än hustrurna och så lever de genomsnittligt 3 år kortare tid — också beroende på könsrollerna med en alltför tung arbetsbörda, stressande arbetstempo med magsår och kärleksjukdomar som följd — vilket gör en differens på sammanlagt 6 år. Ska det nödvändigtvis vara ålderskillnad i äktenskapet, vore det måhända ur många avseenden det lyckligaste om ålderskillnaden vore den motsatta, att kvinnan vore äldst.

Vi betalar ett mycket högt pris för våra nuvarande könsroller. Har vi råd att fortsätta med det? Svaret måste bli NEJ. De enskilda människorna har inte råd. Inte heller samhället har råd att avstå från den starka stegring av nationalprodukten som en utjämning av rådande könsroller skulle medföra. Men vem vill ta de verkligt radikala initiativen för att för det första ställa om vår arbetsmarknad så att den kan ta emot åtminstone de 150.000 kvinnor som är beredda att ta ett förvärsarbete redan i morgon? Och vem är beredd att sätta in alla krafter på att göra om vår skola och vår utbildning så att den fostrar nu uppväxande och kommande generationer för den människoroll som måste avlösas nuvarande könsroller?

Omslagsbilden:

till detta nummer är ett apropå till den aktuella debatten om mäns och kvinnors roller. Den här unga pappan har valt att arbeta på deltid — det gör också mamma — och så delar man på ansvaret för barnavården. För många kan det vara en lycklig lösning, men för närvarande torde ett sådant arrangemang endast kunna praktiseras av ett fåtal.

BARBRO BACKBERGER

friskt tillskott i könsrolls- debatten

Barbro Backberger heter vår nyaste syster i könsrollsdebatten. Hon har nyligen framträtt med en briljant artikel "Det förkrympta kvinnoidealet" i den traditionsrika, åldriga (74:e årgången!) litterära tidskriften Ord och Bilds sexnummer, som gett sådant eko att numret utkommit med en andra upplaga.

Kvinnans roll har i århundraden varit att förhålla sig passiv, aldrig ta initiativ — allra minst i erotiken, det är männen som skapat historia inom politiken, konsten och vetenskapen. "Kvinnorna är hela tiden objekt: häxa att avsky och bränna, madonna att dyrka, mätressen att ligga med, fruar att göra barn med och vara otrogna mot".

Värst av allt, denna kvinnans passivitet lovsjungen och förhållig och pådyvlas kvinnoidealet som något naturbundet. Vi helt enkelt är sådana — inte av tradition och påverkan — utan skapade sådana av modern natur. Denna kvinnouppfattning går ingen i folksagorna i litteraturen och inte minst i filmen.

Barbro Backberger, som är litteraturhistoriker från Uppsala, gör ett svep igenom böckerna, med tonvikt på de svenska och åtskilliga fjäll faller från ens ögon.

Vilket våg är inte Ingeborg i Fritiofs saga! Hur grymt straffas inte Gretchen i Goethes Faust och Anna Karenina hos Tolstoj för deras försök att kämpa för sin kärlek. Hur passiv är inte i själva verket Constance Chatterly hos Laurence! "Lady Chatterlys älskare". Fröken Julie måste begå självmord "efter ett enda futtigt samlag, och det med en knöl till på köpet".

Var såg man en självständig kvinna på film? Ja, inte är det i de svenska sexfilmerna, varesig "Kärlek 65" eller "Tystnaden", om någon möjligen trots det.

Hur kuvade var inte 1800-talets författarinnor — även de som revolterade — Fredrika Bremer, Victoria Benedictson. Hur instängd var inte Agnes von Krusenstjernas värld, om än skildrad med genialitet. Elin Wägnér och Cora Sandels är väl de som bäst belyser kvinnans roll i vår tid intill de sista åren, då man spårar en ny tendens företrädd av Sonja Åkesson, Gerda Antti, Nine-Christine Jönsson bl. a.

Barbro Backberger har också framträtt med en diktsamling i höst (Goddag, yxskaft. Bonniers kr 5:75). En frän och stimulerande läsning som man inte bör försumma. Här ett par citat:

BEKÄNNELSE, NÅGON SORTS

Jag är missanpassad bland själva de miss-
anpassade
jag ger de välanpassade komplex.
Skygg som en paranoisk Tintomara
tassar jag runt i den akademiska slummen.

Fylla på rödvin och knark passar mej inte.
Sex betyg och reglerad befordringsgång är
exakt lika illa.
Sent om kvällen går jag utanför och ser
alla samhällets fönster blänka av välputsat
samvete.
Jag kastar sten på rutan. Jag bankar på
den (stadgeenligt sedan klockan
nio) låsta porten

Jag måste in!

FRIGJORDHET

Intellektuellt bubblande
babbel
Drinkbalanserande
ack så rutinerat
Så bjuder vi varandra
ur halvfulla flaskor
Så bjuder vi varandra
på trekvartsfulla fruar
Det intellektuella babblet
bubblar
Och dom som vill älska
går in i sängkammaren och parar sej
bland kalasbyxor pampuscher
och värdfolkets sexualupplysta barn
Frigörelse
ack så rutinerat...

....

NU STICKER JAG

Det ringer så hetsigt på min dörr
Det pirrar så nervöst i mitt rum.
Det är han!
Jag sticker!
Jag kliver ut genom fönstret
ger tusan i dom uppreklamerade männen
och den omdebatterade sexualiteten.

Oskyldig och lugn som en häxa på annan-
dag påsk
rider jag på åsen av mitt tegelbjärta tak
kamar ut mitt hår över aluminiumskodda
vita höghuskuber
och spanar under chockrosa kvällshimmeln.

....

Kanske blir hon själv den nya Strindberg
hon efterlyser.

E.P.

höstens filmer:

REPULSION

SANNINGENS ÖGONBLICK

GREPPET

Biohösten började starkt med några mycket krävande filmer i främsta ledet. De filmer jag hunnit se och här med några summariska motiveringar vill påminna om tillhör väl inte den sort man väljer för stundens lätta förströelse, men Vi Kvinnor håller ju heller inga pekfinger hit eller dit att slaviskt följas ens vid biobesöket.

Första påminnelsen gäller "Sanningens ögonblick", Francesco Rosis blödande bild-dikt från det Spanien turisten gissningsvis måste se men ändå blunda för: det motsprängda förhållandet religion-politik,

fattigdom-prakt, stolthet-förtryck, viktiga bitar ur bakgrunden till de roller, identiteter och ställföreträdande symboler som figurerar i de grymt fascinerande ritualmord som kallas tjurfäktningar. Sanningens ögonblick är nyckelscenen i detta skådespel, det moment då alla inledande provokationer har genomgåts och tjuren möter sin baneman öga mot öga i dödens insikt. Den andalusiska bondpojken Miquelin lovar att visa sig värdig detta ögonblick, och han upplever det mångfaldiga gånger i sitt blodiga yrke. Men han erfar

och så andra sanningar: att jakten på lönearbete i Barcelona eller Madrid ger lika usel utdelning som faderns ändlöst primitiva jordbruk hemma i byn, att idolskapet är tjänstgöring till managers profit och att framgångens tid är snubblande kort med få chanser att förvandlas till lycka. Den slutliga sanningen unägar han heller inte, den möter honom i den känsla omgivningen kallar rädsla och rycker närmare i samma grad som hans kontakt med tjurarna växer och skådespelets obönhörliga logik kräver rollbyte.

"Repulsion" heter Roman Polanski's film och ordboken översätter "frånstötning, motvilja" vilket väl kan fungera som en något underdriven beskrivning på den känslomässiga situationen filmens unga flicka befinner sig i. Polanski skildrar sexualskräck som leder till total personlig katastrof och han gör det med bilder som tangerar surrealism och skräckmelodram. Jag vet inte om "fallet" är kliniskt korrekt refererat, däremot tror jag Polanski lyckats förmedla intrycket från viktiga nyckelsituationer där denna rädsla kan skapas och fixeras. Lär vi något ur denna film? Till exempel hur vi skall undgå att grundlägga en känsla av rädsla för hot och och våld hos mycket unga? Frågetecknen är i hög grad mina egna efter att ha sett filmen och jag fortsätter att fråga: är inte kännedom, kontakten ibland ett viktigt steg på väg mot kunskap. Att uppleva en ung kvinnas fasa inför något som borde

ge glädje är en del av svaret på frågorna hur, varför och vad göra. Polanski ger också ett hastigt memento i familjefotot på flickans byrå: fadern med hunden, modern med systemen och flickan själv, med 9–10-åringens gängliga gestalt, fristående, utan fysisk kontakt med någon, med blicken på väg bort, ut till en redan åldrad ensamhet.

Den som har unga "beatlar" i familjen har kanske erfårit hur beteenden och stilarter stundom lägger tillsynes oöverstigliga hinder för kontakt generationerna emellan. Ett sätt att kika över muren kan vara att se Beatlesregissören Rickard Lesters filmatisering av "Greppet", som innehåller samma respektlösa bildskoj som tidigare "Yeah, Yeah, Yeah..." och som samtidigt förmedlar en rad fränt uppriktiga sanningar om vårt Samhälle som de unga uppfattar det. Det kan t.ex. vara det snusbruna hus som filmens tre unga män lever i, och som den ena älskar att måla vitt; — eller det kan vara den staketomgärdade storstadspark där två unga människor driver sin utmaningslek inför chockade tanter snabba, misstänksamma slutsatsblickar. I "Greppet" återfann jag något av ungdomens underbara absurdism, den tid av frihet, lek, experiment och rollspel som bara tycks krympa allt snabbare för senare generationer och som därmed också, antagligen, blir så mycket mera hektisk och utmanande för oss äldre.

Birgit Öhrn

Bilderna på denna sida är hämtade ur "Repulsion" och "Sanningens ögonblick". På föregående sida illustreras något av den ungdomens absurdism som återfinns i "Greppet".

det vackra ansiktet

av Leszek Kolakowski

Nino var bagargesäll, känd för sitt vackra ansikte. Det var faktiskt det vackraste i trakten och flickornas blickar fästes på Nino då han promenerade gatan fram — så tilldragande var den unge bagarens ansikte.

Tyvärr arbetade Nino vid ugnen i det fuktiga och varma bageriet, och det är, som bekant, inte så bra för ett vackert ansikte. Dessutom hade han som alla människor ibland bekymmer, och det inverkar som bekant, menligt på skönheten. Då Nino alltså såg sig i spegeln konstaterade han sorgsen, att livet långsamt börjat sätta sina spår i det vackra ansiktet. Trots det var det alltså vackert och Nino skulle gärna vilja bevara denna skönhet mot tidens ondska. Han begav sig till staden Lipoli, där man sålde små specialkoffertar

för förvaring av ansikten. En sådan liten koffert var dyrbar och Nino var tvungen att låna pengar av grannarna, för att kunna betala den. Han ansåg emellertid, att saken var så viktig, att det var värt att sätta sig i skuld. Han köpte så kofferten och lade sitt ansikte i säkert förvar.

Förutom det att kofferten var dyr hade den ännu ett fel; man måste ständigt bära den med sig och inte skiljas från den för ett ögonblick, då man eljest med kofferten ju kunde förlora sitt ansikte. Men Nino satte så stort värde på sitt vackra ansikte att han påtog sig det besväret. Han gömde ansiktet och bar ständigt kofferten med sig — på arbetet, på promenad och då han gick till vila. Hans iver att bevara sitt ansikte tilltog. Under de första veckorna tog han försiktigt fram det ur

kofferten och iklädde sig det på helgdagarna. Men så märkte han plötsligt, att människan inte ens på söndagarna går fri från bekymmer och besvär och att ansiktet kan undergå förstörelse. Han beslöt då att inte alls ta fram det ur kofferten och från den stunden var det ingen som kunde beskåda Ninos vackra ansikte. Flickorna upphörde att skänka honom någon uppmärksamhet, för Nino utan ansikte intresserade dem inte alls. Människor som tidigare pekat på hans vackra ansikte, gick nu likgiltigt förbi människan utan ansikte. Nino hade blivit så rädd om sin skönhet, att han t. o. m. upphört att titta i kofferten för att inte utsätta sitt vackra ansikte för fukt, sol eller vind.

Stadens invånare glömde slutligen bort hur Ninos vackra ansikte såg ut och själv kunde han snart inte erinra sig hur han såg ut, då han nämligen upphörde att titta i den lilla kofferten. Trots det var han mäkta stolt då han besinnade, att han var traktens skönaste yngling. Det var han nämligen, fast ingen kunde övertyga sig om det med egna ögon.

En viss känd lärd man från Lailonien vid namn Kru var en gång på genomresa i den lilla staden och dåligt väder tvingade honom att stanna till under några dagar i stadens värdshus. Han fick genom samtal med gästerna reda på fallet Nino och önskade lära känna bagargesällen. Han begav sig alltså till det hus där den vackre ynglingen bodde och inlät sig i samtal med denne.

— Det sägs — inledde Kru — att du är traktens skönaste yngling.

— Så är det — sade Nino.

— Kan du bevisa det?

— Jodå, visst kan jag det — sade Nino. Men han kom strax att tänka på att han i så fall måste ikläda sig sitt ansikte och alltså ta fram det ur kofferten; vind och damm skulle därvid kunna skada det sköna anletet. Han tillade alltså snabbt: Det skulle jag visst kunna, men jag har inte lust, för jag har ansiktet gömt.

— Så tag fram det då ur gömstället och visa det.

— Det kan jag inte, för då skulle det kunna bli förstört. Jag måste skona mitt ansikte.

— Men varför använder du egentligen inte ditt ansikte?

— För att längre bibehålla det oförstört.

— Det vill säga, att du vill ha det i framtiden?

Nino tänkte efter. Egentligen hade han hittills aldrig övervägt detta så nog. Han ansåg, att han måste spara ansiktet, men visste inte klart, om han i framtiden någon gång ämnade ha det. "Jag vet inte — sade han. — Egentligen vet jag inte varför jag skulle använda det. Erfarenheten har lärt mig,

att man mycket väl kan leva utan ansikte."

— Visst kan man — sade den lärde Kru. — Många människor har levt utan ansikte. Men lever man bättre så då?

— Kanske inte precis — genmålde Nino. — Men ansiktet blir inte förstört.

— Så du sparar det ändå med tanke på framtiden

— Jag vill, att det skall vara vackert för evärdlig tid.

— För vem?

— För ingen. Helt enkelt för att det skall vara vackert.

— Jag fruktar för — sade Kru — att du vill det omöjliga. Efter dessa ord tog han farväl av Nino och lämnade honom medlidsamt skakande på huvudet.

Emellertid hade fristen för Ninos återbetalning av skulden han ådragit sig vid koffertköpet för länge sedan utlöpt. Men en bagargesäll förtjänar inte så mycket och Nino hade inga pengar. Hans grannar och fordringsägare krävde bestämt återbetalning av lånet och hotade med domstol och fängelse. Nino befann sig i en förtvivlad situation. Ingen ville låna honom pengar, då det var känt, att han inte betalat sin föregående skuld. Och i Lailonien hamnar man i fängelse för underlåtenhet att betala en skuld.

Efter långvariga inre strider och fruktlösa försök att uppdriva pengar bestämde Nino sig för att sälja tillbaka kofferten i butiken och ikläda sig sitt ansikte igen. Han for till staden Lipoli och begav sig till butiken, där han en gång tillhandlat sig kofferten.

— Jag skulle vilja sälja min koffert nu — sade han.

— När köpte du den? frågade försäljaren.

— För femton år sedan — sade Nino. Först i det ögonblicket blev han medveten om att han burit sitt ansikte i kofferten i femton år och fann en viss tröst i, att han ändå förlängt sitt ansiktets ungdom och friskhet med så många år.

Men försäljaren log medlidsamt.

— Femton år — sade han. — Men se på kofferten. Den är ju alldeles sliten, repig, nött och slut. Ingen köper sig en koffert till av den här typen och inte kan jag sälja den här för tiondelen av det ursprungliga priset ens. Nej, min käre Nino, den kofferten köper jag inte av dig.

— Men — jämrade sig Nino bestört — jag kan inte lämna tillbaka pengarna, som jag lånade för inköpet av kofferten. Vad skall jag göra?

— Inte vet jag, vad du skall göra, min käre Nino. Jag kan inte betala dina skulder. Var och en betalar för sig och bör betänka sig innan han lånar pengar.

Nino lämnade honom bedrövad och förskräckt. Han såg sig redan i fäng-

else och visste inte till sig. Han återvände hem, där uppbörds mannen redan väntade på honom och anmodade honom att påföljande eftermiddag inställa sig i domstolen. Nino grubblade hela natten. På morgonen fattade han ett beslut och for åter till den lilla staden Lipoli.

Denna gång begav han sig till pantbanken, där man lånade ut pengar mot värdeföremål.

— Jag skulle vilja ta ett lån på trehundra patronaler — sade han. (Patronal är ett guldmynt i Lailonien, så mycket hade kofferten kostat en gång.)

— Vad lämnar du i pant? — frågade pantbanksägaren.

— Mitt vackra ansikte, som är orört av tiden och så oförgänglighetskofferten.

— Låt mig se — sade ägaren.

Från en hylla tog han ner den bok, där priset på alla ansikten fanns uppskrivna. Han öppnade kofferten och undersökte Ninos ansikte under förstoringsglas. Det var verkligen ungt och

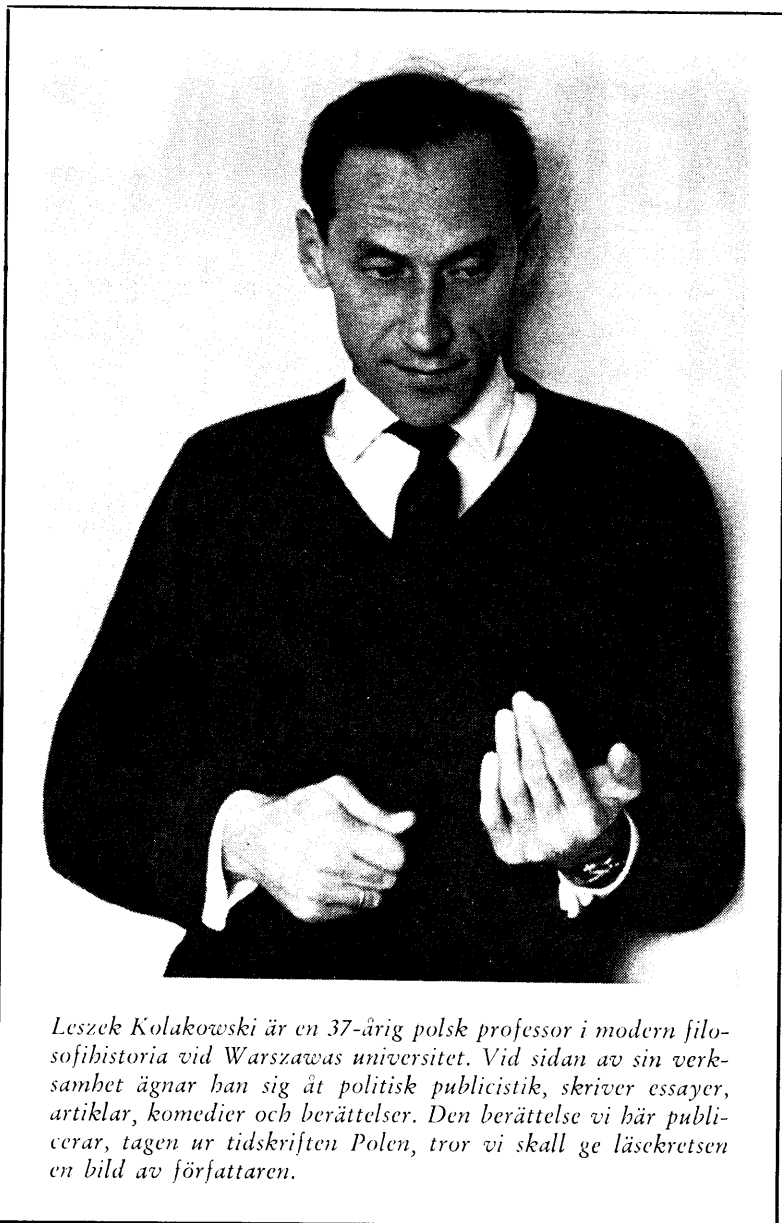
nästan orört. Nino blev litet rörd, då han nu såg det själv för första gången på många år. Så undersökte ägaren också kofferten och förklarade efter många om och men:

— För ansiktet och kofferten tillsammans kan jag låna dig två hundra patronaler men inte ett öre mer. Om ett halvår löser du ut allt för trehundra patronaler.

Det var hårda villkor och Nino tvekade; den erbjudna summan var ju lägre än den hans skuld belöpte sig på. Det fanns emellertid ingen annan pantbank i trakten och det var för övrigt mycket tvivelaktigt om man skulle ge honom mer någon annanstans.

— Det går jag med på — sade Nino, för vad kunde han annat göra? Han lämnade kofferten med ansiktet, tog de tvåhundra patronalerna och begav sig till sin lilla stad, där han ögonblickligen sprang över till sin granne och borgenär. Han överlämnade tvåhundra patronaler och lovade att snart

Forts. på sidan 18

Leszek Kolakowski är en 37-årig polsk professor i modern filosofihistoria vid Warszawas universitet. Vid sidan av sin verksamhet ägnar han sig åt politisk publicistik, skriver essayer, artiklar, komedier och berättelser. Den berättelse vi här publicerar, tagen ur tidskriften Polen, tror vi skall ge läsekretsen en bild av författaren.

krig genom misstag

Ökade tekniska och mänskliga felfaktorer ökar krigsfaran dag från dag. Vi har ett försvar och vi har hemvärn — men var är fredsvärnet, frågar Erland Dahm som studerat konfliktforskning vid Göteborgs universitets statsvetenskapliga institution.

Statsmän och vetenskapsmän fruktar lika mycket krig "genom misstag" som krig genom aggression. Det finns ytterligare en möjlig orsak till världskrig, som dock sällan dyker upp i debatten.

Det är krig genom tredje parts inblandning. Krig kan orsakas "genom misstag" men på grund av en tredje part utanför två block som hotar varann. Hur?

Alla länder, och särskilt stormakterna, rustar för det högmekaniserade kriget, där maskinen skall nästan samtidigt upptäcka fienden, varna för den och utrota den. T. o. m. Sverige kan via Stril/60-kedjan luftbevaknings- och stridsledningssystemet och automatiska Bofors-kanoner och nu senast Hawk-raketer, möta ett luftangrepp innan det nått Sveriges gränser. Sovjet och USA är omgördade av radarkedjor som kan ge några minuters varsel — f. n. mellan en kvart och 20 minuter — om en vätebombsbomb är på väg — i USA the Ballistic Missile Early Warning System med centraler på Grönland, Thule, och Fylingdale i Yorkshire och Clear i Alaska. Denna yttersta försvarslinje som fullkomnas mer och mer för varje dag, skall i teorin ge tid för civilbefolkningen att rusa till skyddsrum men går i praktiken ut på att lämna tidsfrist för *vedergällning*, dvs. hinna svara med samma förintelsevapen; 4 minuter efter det Fylingdales radarsökare, som når innanför östblockets gränser, varslat interkontinentalraketer på väg, lyfter engelska vätebombslastade flygplan. Idag alltså. Försvarsforskningen går dels ut på att minska denna förvarningstid, dels att uppfylla antirobotar och antiantrobotar. Antalet kärnvapenladdningar har redan nått "overkill capacity" — är tillräckliga för att utrota jordens befolkning — f. n. fullkomnas vapenbärarna, raketarsenalen. Aggressionerna mellan öst och väst balanseras av "terrorvapen" — avskräcknings- och spökvapen som redan förintat det gamla begreppet "försvar", dvs. att hindra en fiende erövra egen mark. Nu besvaras utrotning med utrotning — "vedergällning". Kriget är avklätt all heroism, kvar står blottad destruktion.

Utrötning vapnen verkar så totalförstörande att deras konstruktörer och t. o. m. statsmännen fruktar att hela jordens befolkning, ja, allt levande på jorden utrotas — vi har börjat vänja oss vid tanken. Där man inte är säker på det, är man i varje fall säker nog att våga lämna siffror på förmodat antal miljoner dödade i för-

sta angreppsvågen; "varannan amerikan efter första 'atomnedslaget' med sovjetryska fjärraketer", säger atomfysikern Edward Teller som hade väsentlig del i vätebombens konstruktion; 800 miljoner döda bara i Europa i första skedet i ett kärnvapenkrig, sa Chrusjtjev i januari 1963. Det är i medvetande om detta som terrorbalansens ekvilibrister mindre talar om "seger" i nästa krig — då nu krig har blottat sin nakna pandestruktivitet, finns ju intet att besegra, att erövra. Både öst och väst föreslår i stället oftare ett "ideologiskt krig", som består av inbördes välståndstävlan, "fredlig samexistens". Kubakrisen var kanske en definitiv vändpunkt — en rörelse från det överhettade "nervkriget", i ömsesidig besinnning inför riskerna i att skärpa ett hot för starkt, alltför nära tryck-påknappen-gränsen.

Detta kan ge upphov till optimism, tro på ökande behov av förhandlingar — och varför skulle det vara förbjudet att liksom Arthur Koestler tro på framtida fredlig tävlan mellan öst- och västmaktsystemen, när de två kyrkorna, den katolska och protestantiska, efter väldiga krig till slut lärde sig leva sida vid sida i fred. Men samtidigt finns många av de faror kvar som hotar freden: tryck och tvång mot härskarna i öst och väst från de maktstarka grupper som tror på hot före förhandlingar, oberäkneliga faktorer, t. ex. revolutioner och strejker som kan skärpa ett läge så att en sida ej kan dra sig tillbaka utan stor prestigeförlust, och därför bringar läget till kokpunkten. En svårlost konflikt utgör Västtysklands krav, att som kompensation för sin stora insats inom NATO få dela USA:s rätt att använda vedergällningsvapen. USA:s strategi i Europa är att möta anfall enligt en graderad skala med konventionella vapen i "NATO:s sköld".

"Svärdet" är då kärnvapnen som USA f. n. har ensamrätt på att använda. Efter som Västtyskland fruktar att USA förr överger ett anfallat Tyskland än trycker på vedergällningsvapnens startknappar, söker det utpressningsvägen rätten till självständiga kärnvapen genom planerna på franskt-tyskt atomsamarbete. de Gaulles och Adenauers riken utgör samma bekymmer för väst som Kinas atomvapen för öst. Av fruktan för att kärnvapen sprides inträffade det paradoxala att Chrusjtjev och Kennedy per brev över Genève-nedrustningsförhandlingarna huvuden sökte träffa

överenskommelser om provstopp och kontroll. Men också nya, okända politiska konstellationer kan innebära hot mot freden. Framför allt hotas denna av försvarssystemens ökande automatisering kopplad samman med kortslutna mänskliga faktorer. Största krigshotet är nu som alltid människans psyke. Erich Fromm nämner i sin sista bok "May Man Prevail?" att de flesta amerikaner reagerar som paranoiker gentemot kommunister, man ser i dem djävlar som vill underkasta sej världen till varje pris. Fil. lic. Filip Stenson vid Fredshögskolan har varierat ett liknande tema i sina böcker, han talar om en kollektiv, politisk paranoia som yttrar sej i att alla parter är medvetna om riskerna, men bara vidtager åtgärder som driver dem djupare in i faror. Han citerar sociologen C. Wright Mills ord om den "militära metafysik" som tar sej uttryck i fortsatt kärnvapenupprustning, trots att nuvarande vapen kan utrota mänskligheten till 150 procent. Denna andliga smitta sprides i en värld där alla kulturer sedan urminnes tider vuxit fast i våldstraditionernas hot-försvar-cirklar.

I ett feberskärrat läge, där de båda blocken laddat upp full larmberedskap, kan krig tändas genom tredje parts inblandning.

Tämligen snart kommer det att i de flesta tekniskt utvecklade länder finnas atomreaktorer. Plutonium, som användes vid framställning av uranbomber, är närmast en avfallsprodukt inom atomenergiindustrierna. Pentagon har fastställt att det utom atommakterna nu finns tio andra länder, som om några år kan ha kärnvapen. Vad händer om en kärnvapenladdad vapenbärare faller ned i USA mitt under ett politiskt krisläge, t. ex. likt Kubakrisen? Världskriget vore startat, den yttersta dagen nära. Eller vad sker om någon anonym nation faller en atombomb över ett infekterat område, där t. ex. revolution pågår. De båda sidorna misstänker varann och griper till taktiska kärnvapen. Eftersom konventionella vapen bara används i inledningsskedet i nästa eventuella krig, och småkrig är lemmar av det stora slutgiltiga, eftersom få nationer står utanför blockbildningen, vore detorealism att hoppas, att inte en förlorande part snart övergår från taktiska kärnvapen till vätebomber. Resten går sedan snabbt som att dra ned en rullgardin — försvarsmaskinen konstrueras redan för blixvedergällning. I november 1962 slutade USA tillverka bemannade bombplan, som bär vätebomber; det finns nu 1.700 st.; de ersättes efterhand av kulbaneraketer, strategin bindes vid terrorvapen. Så länge ingen internationell överenskommelse om att icke tillverka kärnvapen och om effektiv kontroll finns, lika länge finns denna hot. Det räcker om en enda makt envisas ha kvar kärnvapen för att alla andra med rätta skall känna sig hotade, och hur skall någon makt hind-

ra någon annan från dess själv rätt till nationell atombomb? Exempel på komplikationer utgör Kina, England och Frankrike.

Men kan någon vara vansinnig nog starta ett sådant krig?

I krislägen, där personlig makt är hotad brukar krigshetsare och diktatorsämnen rikta inre missnöje mot yttre fiender — kanske är det de felslagna skördarna de sista åren i Kina som ligger bakom Mao-tse-tungs aggressiva tvärhet och vapenskrammel.

Människomassorna har för länge sedan överlåtit handhavandet av dödsmaskineriet åt sina makthavare, ett fåtal bödlar bestämmer allas öden, specialisterna på hot och krig sköter sitt spel ovan nationernas huvuden.

Sedan ett sådant krig brutit ut via tredje parts inblandning, kan dess hemliga upphovsmän förklara sej neutrala och hoppas på att de krigförande något lite begränsar ödeläggelsen. Ingen får någonsin något veta. Storkriget utplånar alla spår. Tror någon maktgrupp de har något att vinna på begränsad förhärjelse av jordklotet, kan den alltså starta ett nytt världskrig.

Det finns ytterligare en möjlighet till — dock inte totalt vedergällningskrig — så i alla fall folkmord via tredje parts inblandning.

A-stridsmedlen är inte allenast de yttersta vapnen. B- och C-stridsmedlen — biologiska och kemiska vapen lagras också, liksom de nukleära, i överkill capacity. I den allmänna och den politiska debatten talas mindre om dessa vapen — varför? — medan arsenalerna av dem ökar. De passar utmärkt för att i tysthet nedsätta en armés eller en lokal befolknings motståndskraft. Somliga är så anonyma och svårupptäckta att de mycket väl kunde passa en liga, t. ex. arabiska stater, till att försvaga Israels befolkning.

Alla långtidsverkningar av kärnvapenprov är ingalunda kända — de vanliga biokemiska läkemedlen har framkallat resistent bakteriestammar och en del läkemedelsforskare fruktar nu okända muterade infektionsvirus. Uppstår nya sjukdomar — antingen på grund av kärnvapenproven eller genom de biokemiska läkemedlen, blir det möjligt för någon världserövrarspirant att öka paniken med kemiska och biologiska stridsmedel vilkas verkningar liknar den nya sjukdomens. Någon moralisk återhållsamhet är inte att vänta — den officiella reaktionen på nobelpristagarna Harold C. Ureys och Linus Paulings varningar för kärnvapenprovets resultat är hän och beskyllningar för kommunism.

För aggressionsaktivister finns större möjligheter än någonsin under historien till förstörelse. Det har alltid funnits motiv för härjningar. Numera finns dessutom förfinade propagandametoder till buds — motivforskningens själsdiktatur skapar motiv och rationaliserar alla impulser åt önskat håll.

Överallt finns vapen för kriget — men var em ot? Medvetet eller omedvetet ligger det i varje destruktiv och paranoisk statsledares intresse att innehavet av kärnvapen sprids ty desto större är möjligheten att starta det perfekta anonyma krigsutbrottet.

Risken för krig hänger hela tiden över oss, och på grund av ökade tekniska och mänskliga fel-faktorer stegras krigsfaran från dag till dag, natt efter natt. Vi har försvar och vi har hemvärn — men var är fredsvärnet?

ERLAND DAHM

tuppen och solfågeln

Thora Dahl — mest känd för sin romancykel om Gunborg, den ömsinta och djuppejlade skildringen av ett känsligt barns uppväxt i en trång och konventionell miljö — har i höst utgivit "Tuppen och Solfågeln" en samling fabler, sagor och minnesbilder.

Hennes tema är strängt taget detsamma som i Gunborg-böckerna, ett tema som är outtömligt och evigt aktuellt. Det är särlingens kamp mot den konventionella styrkan, den avvikande, den känsliga isoleringen i en inrutad, fastlåst värld.

I Haren och snigeln vet haren att han springer fortare än snigeln, men snigeln segrar och hyllas och räven förklarar "den som kommer först till målet är den snabbaste" och professor Mullvad docerar "att det var huvudlöst av haren att ge sig in i denna tävlan, där det gällde något för honom så obegripligt som precision och disciplin!" Den förödmjukade haren lyckas dock fly och hamnar i ett ormbusksnår och hittar så småningom de sina.

I gräshoppan och myrorna represen-

terar myrorna ett stelbent klassamhälle där var en sin syssla sköter medan luften vibrerar av gräshoppanas violiner.

Skapelsesagan och sagan om Set behandlar bibliska motiv. Vår herre i skapelsesagan har skapat jorden på lek mera och människorna levde, älskade och var lyckliga till Iblis maktmänniskan förgiftade världen och fick människorna att glömma sitt ursprung och glömma sin förmåga att lyssna på sig själva och andra.

Några barnskildringar slutar boken bl. a. den om fosterbarnet som plågas av en oförstående fostermor, och som straffas för småstöld och sängvätning. — Ulla-Britts föräldrar tvingar henne att äta trots en brusten blindtarm. Det är Gagga som dör vid tre års ålder, en liten martyr för de "lagiskas" oförstående groteska stränghet.

Thora Dahls tema är brännande aktuellt och hon kämpar mot en ond värld med den stora konstnärens vapen, skarp blick, fantasi och skönhet.

E. P.

En ny och annorlunda
TORA DAHL

TUPPEN OCH SOLFÅGELN

I sagans och fabelns form berättar Tora Dahl om härsklystnad och fördomar — och om en ursprunglig godhet, dold av världens ondska. De små barnberättelserna präglas av hennes fina blick för barnets särart.

I "Tuppen och Solfågeln" möter vi samma värme, medkänsla och klokhet som i romanerna om Gunborg — och de räknas redan till mästerverken i vår litteratur.

Pris 24:50, inb. 29:50

TIDEN · FIB

FÖRST OCH FRÄMST MED BRA BÖCKER BILLIGT

Är skolan objektiv?

Fortsättning från sidan 5

mer metallslöjd. Men kommer föräldrarna att bråka om detta, så kommer det också här att bli en ändring.

Frågan om mäns och kvinnors olika roller påminner om rasfrågan. Kvinnorna uppfostras till större ansvar för barnen, till en annan roll inom familjen. Därav följer att de uppvisar ett genomsnittligt annorlunda beteende på arbetsmarknaden än männen — skaffar sig kortare utbildning, söker sig till en snäll sektor, framförallt kontorsyrken, vårdande yrken och tempoarbeten inom industrin. Och av att kvinnorna som grupp uppför sig annorlunda än männen följer, att de diskrimineras av arbetsgivarna och ofta av manliga arbetskamrater. Genom att de behandlas som grupp och inte som individer, råkar också den kvinna som skaffar sig utbildning och som har yrkesambitioner ut för diskriminering. Det finns massor av fakta i könsrollsfrågan, som kan påverka attityder och undanröja missuppfattningar. Dessa fakta undervisar skolan inte om, trots att de har den allra största betydelse för hur eleverna kommer att utforma sitt liv i framtiden.

Men också här är det fakta som är alltför komplicerade för att barn på lägre stadier ska kunna förstå dem. Här skulle man också ta till suggestiva medel. Den suggestion som skolan nu utövar, går nästan helt i riktning av konserverande av traditionella roller. Den familj som beskrivs av läroböckerna för småskolan är också av den traditionella typen med pappan som går till arbetet och mamman som sköter hushållet.

Många barn som har föräldrar som båda arbetar och som kanske var på daghem när de var små och som får mat som är gjord på halvfabrikat och färdigköpta bullar, känner inte igen sig i böckernas värld.

Men om man å andra sidan bara visar familjer där mamman och pappan arbetar och delar på hemarbetet, så skulle många barn, vars föräldrar lever på det traditionella sättet, känna sig vilsna.

Jag tror man får kompromissa och visa familjer av olika typer och säga att somliga har det så här och andra så här. Men när man visar barn och ungdom ska man inte kompromissa, utan då ska pojkar och flickor visas när de hjälper till med samma saker hemma.

Visar man bara traditionella attityder, så tar man parti för en odemokratisk inställning.

ÄR STIL OCH HYFS DET VIKTIGASTE?

JOACHIM ISRAEL: Varje gång det har varit oroligheter på Hötorget, så är det alltid några som säger, att vad ungdomen

behöver är stil och hyfs. Efter vad jag fått veta, finns det kurser i skolan, som lär ut stil och hyfs.

Jag har aldrig förstätt vad stil och hyfs är för någonting. Jag vet bara att gymnastiklärarna talar om stil. Att man har ett rakryggt sätt och skjortan knäppt. Men vem säger att det att ha skjortan knäppt är ett bra skydd mot rasförtrycket? Vem säger att den som reser sig i en spårvagn för en kvinna, inte har de värsta könsrollsfördomarna?

För några år sedan gjorde jag en undersökning i Stockholm och frågade vissa föräldrar vad de ansåg vara de mest komplicerade problem som de hade mött hos barnen. Det visade sig att en del sa så här: Det värsta problem jag har är att min unge inte vill boka ordentligt, hälsa fint. Andra kunde säga att min unge vaknar ibland om nätterna, har mardrömmar eller kissar i sängen eller något sådant. Det visade sig att de båda grupperna skilde sig i andra egenskaper. De som visat sig angelägna att deras barn lärde sig att tacka och boka och hälsa med rätt hand, tyckte det var bra med lydnad, ordning och disciplin och att barnen skulle lära sig att underordna sig, därför att detta var viktigt i livet. De som däremot ansåg sig ha mer psykologiska problem — rädsla, ångest osv. — de hade mer den inställningen att man ska vara kamrat med barnen, vara tolerant.

Alltså förefaller det finnas ett samband mellan betonandet av yttre hållning och auktoritativ inställning. Jag skulle tro att ett av de största problemen som vi har i skolan idag är att vi fortfarande lever kvar i de gamla auktoritetsföreställningarna.

När nazismen kommer på tal, så tror jag att det är ett väsentligt drag hos denna den mest auktoritära av alla riktningar som aldrig nämns, nämligen just dess betoning av ordning, lydnad och disciplin. Det finns ett uttalande av Hitler vid en partidag i Nürnberg, då han såg dessa hundratusentals människor uppradade i raka linjer, ordentligt uppställda: Jag har aldrig sett Tyskland så vackert.

Detta är en grundhållning hos den auktoritära människan, som håller på ordning, lydnad och disciplin. Det är detta som vi har rätt mycket kvar av i skolan. Det skapar disciplinsvårigheter, därför att man å ena sidan har en målsättning men å andra har man medel som inte längre motsvarar denna målsättning.

Det är också viktigt att ta hänsyn till att vi lever i ett samhälle där det inte bara finns en värdering, utan en hel rad. Det är bara naiva människor eller fanatiker som tror att det bara finns en moral. Folk har olika moralföreställningar som sammanhänger med om de lever på landet eller i staden, om de är religiösa eller inte, om de tillhör medelklassen eller arbetarklassen, om de är gamla eller unga.

Men i skolan finns det blott en norm. Man kan t. ex. läsa handledningen för sexualundervisningen, där det står: skolan ska bi-bringa samhällets värderingar. Vem är samhället? Är det de som tillhör arbetarklassen eller de som tillhör medelklassen — och har olika värderingar. Ska man förmedla kristna värderingar eller ickekristna?

Vad skolan bör lära ut är att vi lever i ett heterogent samhälle, att man i livet överallt möter människor med olika sociala normer och olika beteendemönster. Att man inte a priori ska döma utan leva mer tolerant och hänsynstagande. Vad skolan behöver är inte stil utan framförallt tolerans, rörlighet och hänsyn till andra. Vad skolan ska lära ungdomen är att vara kritisk, att inte acceptera vad som helst. Var kritisk, ta inget för givet, använd ditt huvud.

LÄT ELEVERNA DISKUTERA

CLAES NORDÉEN: Elever som varit på folkhögskola har vid undersökningar gjorda på socialinstitutet visat en speciell och mer intensiv aktivitet än studenterna. De vågar fråga mera, vågar till och med ifrågasätta det som läraren säger. Jag ska försöka redovisa några erfarenheter från mina tre år på Brunnsviks folkhögskola.

Det är givetvis skillnader mellan folkhögskolorna, men generellt gäller att det är vuxna elever som kommer dit och av fri vilja, vilket är viktigt att hålla i minnet. Man har en mycket bestämd vilja att studera i denna vuxna ålder. Man har spända förväntningar av resultatet och man har mycket bestämda mål i sikte. Man kommer från olika miljöer, från stad eller landsbygd, och man har olika yrkeserfarenheter.

Studieformerna på folkhögskolorna varierar rätt mycket. Tyvärr kan man finna de allra grövsta skräckexemplen på den gamla skolan just i folkhögskolornas miljö och jag tror att man kan hitta dem på landstingsfolkhögskolorna.

Vi kan ju ta ordningsföreskrifterna. SSU gjorde för något år sedan en enkät om vilka ordningsföreskrifter man hade på olika folkhögskolor och fick in 42 svar. Resultatet var rätt skrämmande. Man kom fram till att besök i varandras rum var helt förbjudet på 15 skolor. Besök på rummen var tillåtet några timmar vid varje veckoslut i 10 skolor. Besök i varandras rum var tillåtet till kl 21 varje dag på 14 skolor. Sådana förbud och bestämmelser sänkades i tre av skolorna.

I den miljö jag själv kommer ifrån, Brunnsvik, är man mycket modern. Där tillämpar man nämligen den metod som man tillämpar inom bildningsarbetet. Det är kul att konstatera att just de idé-

Forts. på sidan 19

Nu kan Ni köpa

PÄLSAR på 20-KONTO*

till kontantpriser utan räntor

*betala 20 % i handpenning och resterande på 20 månadsbetalningar

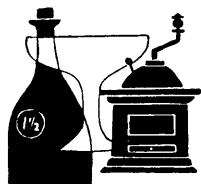
Se säsongens vackra pälsar i vår nya specialbutik

CARLBOMS PÄLS

Karlbergsvägen 46

Måndagsöppet till kl. 20.

vi ser på
varan

Hon skulle gå ut efter öl, efter öl, efter hoppsasa...

En svensk familj köper ungefär tvåtusen kilo mat om året. Fyra personer. Vem bär hem den där maten? Den som gör det, får gärna lite långa armar av att känka på öl, potatispåsar, köttpaket, kålhuvuden etc., etc.

Om man inte på äldre dar vill få ont i armarna av allt man drar till huset kan man skaffa sej en

shoppingvagn

Den är utmärkt att ha vid många tillfällen i livet; när man ska gå och tvätta kemiskt, dra hem mat och så vidare.

Den ska vara stabil och hållbar — kunna användas länge utan att gå sönder. Det ska gå lätt att dra den. Hjulen får inte vara för små, med för smala gummiringar på, utan minst 18 cm i diameter och minst 2 cm breda ringar.

Hjulen ska sitta långt från varandra, men inte sticka ut i trafiken så folk snubblar på dem. När man ställer den ifrån sej, tom, ska den inte strax välta. Helst ska det vara två stå-stöd, rätt långt ifrån varandra. Tjockt handtag ska det vara, annars får man ont i händerna.

derna. Och om det går att fälla ner, när man åker buss med sin lilla vagn, är det ännu bättre.

Jag tycker, att själva väskan ska vara ogenomskinlig; det angår ju ingen vad slags korv jag köper, och den bör ha ett skyddande lock mot snö och regn, i form av en klaff med knytnordning. Finns inte det, kan man lätt sy i ett svart band själv.

Det finns några stycken olika modeller i handeln att välja på. Ingen av dem uppfyller alla mina fordringar här ovan, men några är rätt bra. Den som bor i och bara handlar i ett förstads-samhälle kan ha en "stationsvagn", riktigt stor och redig, som inte behöver tas med på buss eller T-bana. Stockholms Stads Arbetsvårdsbyrå tillverkar två olika stora vagnar av ståltråd.

En bra vagn enligt min erfarenhet är Hilloverkens i Värnamo. Den säljs överallt, har visserligen lite små hjul och trillar lätt ikull när den är tom, men den har visat sej vara mycket stark och tålig och den tar inte stor plats i bussen.

Chi-yuan.

om paraplyställ

Har ni varit i de välfyllda affärerna och tänkt er ni skulle ha en sak, och funnit att denna enkla sak helt enkelt inte fanns! Nå, så har det gått för mig — och jag är säkert inte ensam om det.

Vi skulle behöva ett — paraplyställ. Ett vanligt, enkelt men ändå praktiskt ställ; man behöver det — speciellt under sådana somrar som vi haft med strilande regn. Hösten har ju för all del varit fin. Höfarna eller man kan säga varuhuset har ju en sådan massa av bland annat paraplyer, att det måste vara en enkel historia att också finna ett paraplyställ. (Som det nu är har man tvingats hänga paraplyerna bland ytterkläderna i garderoberna, för någonstans måste man ju i rimlighetens namn ha dessa nödvändiga "plagg").

Först gick vi till en EPA-affär. Efter en stunds letande var expediten tvungen att bekänna: Nej, det har vi inte!

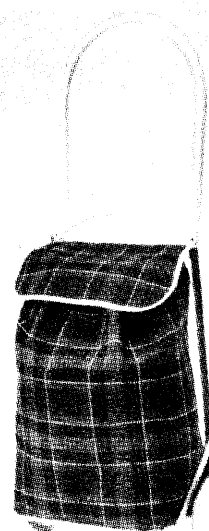
Nästa affär var ett Kivickly-varuhus. Här skall ju allting finnas. Trodde jag. Där fanns en expedit som visste att sådana där paraplyställ, det hade man nu inte. Men hon hade själv sagt till en kund: Varför inte ta en smörkärna. Den

är väldigt stor och duger nog till det. I avdelningen som säljer sådana saker fick jag syn på en sådan grej. Jo, nog var den stor alltid, och tjock, av virke som hade försetts med mässingsband och ett handtag. Jag vet inte, men inte hade den passat till just den lilla garderoben hemma. Jag tvangs att säga nej. Trots att den "bara kostade 41: — kronor".

Men nu skall det gå, tyckte jag. Alltså gick jag upp till NK — Nordiska Kompaniet — som har "allting". Visst, så en dam vid upplysningen. Visst inte, upplyste oss inte mindre än fyra avdelningar i NK. Det vi fick reda på efter att ha sprungit och frågat oss fram. Jo, så man till sist: Vi har en järnvaru-avdelning. Där har dom säkert vad ni frågar efter. Dom hade paraplyställ. Men de kostade 156: —. Av järn!

Kom inte och säg att "vi har allting". Ett litet, enkelt paraplyställ för sådär en 15—20 kronor, gärna av rotting men invändigt klätt med någonting av plast, det skulle passa. Förresten: Varför inte helt av plast — men inte i så skrikiga kulörer.

Len.

Tjingiz Ajtmatov:

FRÅN BERG OCH STÄPPER

Louis Aragon, Frankrike: "För mig är denna berättelse den vackraste kärlekshistoria jag läst..."

298 sidor. Pris kr. 8:25, inb.

Inkl. oms.

Kan rekvireras direkt från förlaget. Billigaste sättet vid rekv. är att sätta in beloppet på förlagets postgiro 35 60 60 och skriv på talongen vad som önskas.

FÖRLAGS AB INTERNATIONELL REVY
Borgargatan 8 - Stockholm Sv

KAOS i Gamla stan

är en visrestaurang som Saga Sjöberg öppnat och som blivit alltmer populär för sitt franska kök och sin ljuvliga atmosfär med sång och musik från kl 8.

Kaffe med våfflor från kl 6 — Öppet till kl 11.30.

Stora Nygatan 21 — Telefon 20 58 86

kryss 7

Lösningen skall vara redaktionen tillhanda senast den 15 december. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser.

Nr 9	FÖR- 94/118 SENSOM- MAREN	VÄST- KUST- Ö	TYNGER SOLÖNT- RYGG	FÖR- BI- LIST	VAR- HÄL- SAD	LA- BIL	KORT TITEL	DEL AV NOR- GE	SÄ- KER- HET	STOR RYSK SÖ	ÄR- BA- RA
NU ETT MINNE BLOTT											
TIDS- PERIOD				HETARE KISENS NÄSA							
STÖTT							RUTT HEDER- LIG				
PETER DEN STORE					AUDUM- BLA			SLUT TIDVI- SARE			
OCH			TYR KRYDD- VÄXT			GAP ELEVAT- TOR				GÖR EJ DEN LATE	
1000		IIIIII FOLK- VALD			KÄCK TI- MID						
FÖR- MAN				I OT- TAN							
KOM- MER ÅTER				DÄLIGA "LIVS- VÄG"					AT- LAS		PÅ SICI- LIEN
PÅ SKARA- ÅK		MOT- STÄNDS LÖST DANSAN- DE								ANLA- GET	
KORT AN- TAL			TYNGER TRI- BUN			PILT GU- DOM					
GÖR TALA- REN						BORTA I SKOLAN I RÖDA STÖ...					
FÖR- FÄL- LEN							LAS- SO	TON MOT FEBER			
FYRA						EFTER ELD					RENA KOP- PAR
SUND				MOT SMITTA PORT. Ö							
MUSIK- SATS	PÅ GET FLOD					SMÅLLA TRAFIK- BOLAG					
L					MER EL MINDRE GODA						
MED MÖ- JE GOD- KÄND			STOPPA								

Vinnare kryss 5

De tre först öppnade rätta lösningarna till kryss 5 hade insänts av Sigrd Hultare, Stockholm, Betzy Källström, Uppsala och Inga Jakobsson, Göteborg.

Det vackra ansiktet

Forts. från sidan 13

återlämna resten. Han visste visserligen inte hur han skulle komma över denna summa, men något annat kunde han ju inte säga. Grannen gick med på att återtaga sin klagoskrift till domstolen, men han förkunnade, att på återstoden ämnade han inte vänta längre än ett halvår.

Nino var nedslagen och rådlös. För ögonblicket behövde han inte frukta för fängelset, men han hade ju stora skulder och inget ansikte.

De sex månaderna gick. Nino gjorde ihärdiga, febrila försök att skaffa pengar för att betala grannen och lösa ut ansiktet från pantbanken. Allt förgäves. Ytterligare tre månader förgick och den otålige grannen inlade på nytt en klagoskrift till domstolen. Det blev process och Nino kastades i fängelse för sina skulder.

Pantbanksägaren i Lipoli väntade länge på att Nino skulle lösa ut sin koffert med ansiktet. Då han slutligen hade nog av väntan och insåg att den var förgäves plockade han fram Ninos ansikte ur kofferten och gav det åt sina barn att leka med. De gjorde en boll av Ninos ansikte och spelade nätboll med den.

Det var snart ingen som anade ens, att den gamla bollen var den unge Ninos en gång så sköna ansikte.

Men Nino vet ingenting. Han sitter där i fängelset och har åtminstone en tröst. För alla som han samtalar med berättar han, att han har ett vackert, ett mycket vackert ansikte, som inte förstörs av tiden.

"Jag har verkligen hela traktens skönaste ansikte — berättar han.

— Det är vackrare än allt ni kan föreställa er. Det är nerlöst i en specialkoffert, där det inte kan förstöras. Ni får se. Ni får se, hur vackert det är!"

Så tröstar sig Nino i fängelset. Han sitter där alltjämt och är säker på, att han har världens vackraste ansikte.

I den lilla staden är det många människor som beklagar honom. De anser att Nino är olycklig, fastän han själv bär skulden till sin olycka, då han ju borde ha vetat, att bara mycket rika människor kan tillåta sig koffertar, där vackra ansikten bevaras fläckfria.

Pantbanksägarens barn leker emellertid på gården med bollen, som blir sämre med varje dag och snart inte duger längre.

(Översättning: Inga Zawadska.)

Namn:

Adress: Postadress:

STRYKBRÄDEN

med ärmstock 25:—

TVÄTTSÄCKAR

(smärtning) 9:75

Oskarsons Varuhus

Kungsgatan 70, Stockholm C

Tel.: 23 22 25

MÅLARE HENRY KJÄLLANDER
till Eder tjänst
BONDEGATAN 65 - STOCKHOLM Sö
Tel. 43 31 89 — 41 62 59

TV - Radio - Transistor

— alltid ett fynd hos

**International
Teve**

Blekingegatan 6 — Tel. 40 96 11

ÄR SKOLAN OBJEKTIV?

Forts. från sidan 16

erna börjar växa fram även inom andra studieformer, även om man tycker att det går litet långsamt där.

För många folkhögskolor — men tyvärr inte de flesta — gäller att undervisningen präglas av flervägskommunikation. Det är inte en lärare eller en gammal lärobok som beskriver fakta, utan undervisningen präglas av diskussion. Man frågar och diskuterar.

Vad har det gett för resultat på folkhögskolorna. Som sagt har deras elever uppvisat större aktivitet än studenterna. Från Brunnsvik kan jag nämna att av de fyra elever som under de senaste åren sökt och kommit in på sjuksköterskeskolor därifrån så har två varit manliga. Det tycker jag är ett vackert exempel.

Något av folkhögskolornas anda måste in i undervisningen i allmänhet, tror jag. Talet om att detta ju gäller vuxna elever vill jag besvara: Prova det. Även för yngre elever.

VI HAR FÖR LITE TID FÖR BARNEN

MÄRTA WESTRELL: Som gammal barnavårdsman har jag sysslat med barnfrågor under många år av mitt liv. Vi som är både mammor och socialarbetare oroar oss för hur vi ska kunna hjälpa den här ungdomen som är på glid eller är väldigt nära att komma på glid. Vi kan ju tänka på kravallerna för en tid sedan och fråga oss: hur kommer det sig?

Är det inte så att våra barn och ungdomar känner sig vilsna och otrygga? Dessutom tycker de att livet är ganska trist och tråkigt. De tycker till och med att det är meningslöst. Jag har hört dem som säger: varför ska jag utbilda mig, varför ska jag ta studenten, varför ska jag fortsätta att studera? När som helst kan det ju hända att någon trycker på en knapp någonstans och så är hela jorden förintad.

Sådana resonemang har jag hört från intelligenta gymnasister. Och man kan förstå dem. De intelligenta av dem har kanske inte lust att göra någon karriär, som andra tycker är stimulerande. Vi förebrår ofta undomen för att de inte har några ideal, därför att de inte har samma ideal som vi andra. De tror inte som vi på framåtskridandet, att de sociala reformerna ska medföra lycka och tillfredsställelse. De har sett igenom så mycket av de här schimärerna, som vi lindar in våra ganska egoistiska motiv i. Vi har uppfostrat dem i konkurrensanda. Vi kan bara ta betygs- och hetsjakten och poänghetsen som de haft. Jag tror att det ligger mycket gott i det, men vad jag skulle vilja efterlysa i skolan är en större gemenskap i klasserna. Att de skulle känna att de var ett lag som kunde åstadkomma något fint tillsammans. Jag tror nämligen att det skulle göra dem bättre skickade att tillsammans med arbetskamrater skapa ett gott arbete.

Det är ingen verklig gemenskap. Föräldrarna har mycket litet tid för barnen. De arbetar och knogar för att ställa det så bra som möjligt och skaffar alla möjliga materiella förmåner. De har bilar, båtar, sportstugor och allt vad man kan önska sig för att fördriva fritiden. Det är bara en sak som de inte har och innerst inne längtar efter och det är verklig gemenskap. De kanske skulle behöva en mamma och pappa som hade tid att lyssna till dem och deras problem. Som kanske kunde ge dem trygghet. Nu kommer jag in på hemmens roll, men det hör intimt samman med skolan. Mer samarbete mellan hemmet och skolan.

När det finns en företeelse som nazismen som medfört så fruktansvärt mycket lidande, så måste vi såvitt jag förstår lära barnen att den är något ont. Därför behöver vi inte lära våra barn att hata. Hatet var ju Hitlers främsta medel för att ena sina landsmän till krig. Hatet måste vi väl få rubricera som något som förstör samlevnaden mellan folken. Det berättas om en man som kom till Bernhard Shaw under sista världskriget och sa: Ja men nu måste Ni väl i alla fall medge, mr. Shaw, att kristendomen spelat ut sin roll. — Varför det? Såvitt jag vet har den aldrig prövats, svarade Shaw.

LIVET ÄR INTE MENINGSLÖST

JOACHIM ISRAEL: Det är två saker som jag inte är enig med Märta Westrell om. Jag tror inte att man så generellt kan säga att våra barn är vilsna och tycker livet är meningslöst. Det finns många barn som inte upplever det så. Jag har inte samma förståelse om någon säger: varför ska jag utbilda mig, om det kanske finns någon som trycker på en knapp? Min son gick för någon vecka sedan och demonstrerade vid den amerikanska ambassaden för Vietnam. Samtidigt fick han en upplevelse av att det var ett sätt att minska risken för att någon skulle trycka på en knapp.

Jag tror inte heller att den längre fritiden och ökade materiella standarden har lett till att upplösa familjen. Tvärtom visar sociologiska undersökningar, finns det mycket som tyder på att TV:n, sommarstugan, bilen osv. innebär att familjen samlas mer. Man ser på TV och diskuterar sedan det man sett. Ofta finns det ett stort gemensamt intresse mellan barnen och fadern om bilen. Man behöver inte vara så pessimistisk på den punkten.

Så till hatet. Det finns saker som ska hatas som pesten. Man ska inte visa tolerans med de intoleranta. Men hatet är mer komplicerat än så. Undersökningar visar att hat hör samman med en känsla av rädsla, osäkerhet och otrygghet. Man skapar alltså hat genom att skapa rädsla. Barnen måste känna trygghet hos sig själva

vi kvinnor

Nummer 7 — 1965 — 17:e årg.

Ansvarig utgivare: VALBORG SVENSSON

Redaktör: BIRGIT JANSSON

I redaktionskommittén:

GUNNEL GRANLID — MAUD SUNDQUIST — BIRGIT ÖHRN

Annonser: BIRGIT VINNÄ, Gimågat. 40, Johanneshov.
Tel. 48 59 70

★

Utkommer med nio nr per år

Prenumerationspris per år 8 kr. Lösnummer 1: — kr.

Postgiro 5 13 23 — Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB, Borås 1965

årets bästa bilköp

SKODA 1000 MB

under 9.000 på gatan

i Stockholm och Trelleborg

Ifyll och insänd denna kupong
till Vale Bill AB, Vänersborg,
så får Ni en utförlig broschyr
om nya Skoda 1000 MB.

Namn

Bostad

(Var god texta namn o. adress) Postadress

fru eller fröken

Vi har i höst begåvats med ny reform — en titelreform. Det var som bekant ett par av våra största morgontidningar som lanserade den genom att förklara att de för sin del skulle komma att tillämpa endast en titel i fortsättning — bortsett från yrkestitlar — och kalla alla kvinnor för fru.

Vi måste nog erkänna att vi är måttligt begeistrade. Inte så att vi tycker att den nuvarande titelmässiga uppdelningen av kvinnor efter civilstånd skulle bestå, utan närmast därför att valet föll på frutiteln.

Det är föga troligt att en ung flicka på 16—17 år vill bli titulerad fru, antagligen låter det ganska "tantigt" i hennes öron. Därtill kommer att frutiteln alltför utgör en slags symbol för den gifta kvinnans beroendeställning. Trots det goda uppsåtet i titelreformen så är det svårt att frigöra sig från misstanken att det kanske ändå ligger litet av gammalt könsrollstänkande under ytan: Att fru skulle vara litet finare, litet förmer än fröken. Varför valde man annars inte fröken? Säkert hade det tagit sin rundliga tid att få även den titeln allmänt accepterad — för det är kanske heller inte så lätt att få gamla fruar att bli fröknar. Men för yngre generationer hade det absolut framstått som det mest naturliga att få behålla den titel man från början haft även om man byter civilstånd.

Men när allt kommer omkring finns det nog mera väsentliga ting att inrikta reformverksamheten på om man verkligen vill bidra till att utjämna rådande könsroller. Redaktörerna för våra stora dagstidningar borde intressera sig litet mera för vad som står i de egna bladen. För det är väl inte bara på ledarsidan som det är tillåtet att vara könsrollsradikal?

Bja

Luleå-kvinnor begär cancertest

Här några av dem som förgäves köade utanför möteslokalen där Luleå kvinnoföreningar hade sitt upplysningsmöte.

I Luleå samlades samtliga kvinnoorganisationer kring uppgiften att genomföra ett stort upplysningsmöte om de möjligheter som står till buds för att tidigdiagnostisera och bota cancer i livmoderhalsen. Mötet blev en sådan publiksuccé att lokalen med sina 180 platser mycket snabbt fylldes och ca 300 köande fick vända hem igen — lite besvikna kanske, men med löfte om att mötet skulle dubblas vid senare tillfälle. Värst var det naturligtvis för dem som hade färdats milers för att få höra överläkare C. O. Danielssons föredrag och som inte fick plats vid det första mötet.

I sin föreläsning redogjorde överläkare Danielsson för de olika slag av cancer som kan förekomma i kvinnans underlivsorgan. Livmoderhalscancer hör till den art som ofta angriper yngre kvinnor och som kan ha ett allvarligt förlopp om den inte upptäcks i tid. Den har ett långvarigt och helt symptomfritt förstadium — eventuellt kan mindre blödningar mellan menstruationerna förekomma. Om en sådan cancer kan diagnostiseras på ett mycket tidigt

stadium har patienten så gott som 100-procentiga möjligheter att bli helt botad.

Riskåldern för denna cancer beräknas ligga mellan 20 och 69 år. Men till de mest utsatta åldrar hör åren mellan 30 och 49. Nu finns det möjligheter att medelst ett enkelt och smärtfritt slemhinneprov spåra livmoderhalscancer på mycket tidigt stadium. Men problemet är att det ännu inte finns tillräckligt med laboratoriepersonal för analysering av dessa cytologprov. I Norrbotten finns för närvarande inget cytologlaboratorium utan alla prov tagna vid Luleå lasarett måste sändas ända till Malmö för analys. Man räknar emellertid med att det laboratorium som finns i Umeå skall utvidgas så att det skall kunna ta emot prov i stor utsträckning också från Norrbotten.

Mötet valde en kommitté med uppgift att formulera ett uttalande som skulle tillställas landstinget och i vilket de församlade uttryckte sin oro över att behöva vänta alltför länge på en utrustning av länets egna cytologiska resurser.